

Warszawa, dnia 1 marca 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO-492467-X/04/KP/TG

00-090 Warszawa Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan
Mirośław SAWICKI

Minister Edukacji Narodowej i Sportu

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że w czasie wizyt terenowych i spotkań z przedstawicielami władz samorządowych szczebla podstawowego oraz wpływającej do mnie korespondencji, podnoszony jest problem trudności, związanych z realizacją nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego zadań w dziedzinie oświaty. Według otrzymywanych sygnałów, w wielu gminach i powiatach, mimo wzrostu realnych wydatków na finansowanie zadań oświatowych, wynikających m. in. ze zwiększenia zakresu realizowanych zadań, wysokość przyznawanej tym jednostkom subwencji oświatowej maleje. Wiąże się to z zasadami obliczania należnej subwencji, w myśl których podstawowym i przesądającym o jej wysokości wskaźnikiem jest liczba uczniów, zmniejszająca się wraz z docierającą do szkół kolejną falą niżu demograficznego.

W czasie spotkań z przedstawicielami władz samorządowych gmin wiejskich województwa pomorskiego oraz władzami Gminy Trzebielino w powiecie bytowskim w grudniu ub. r., przekazano mi informację o stale rosnącej skali wydatków na zadania oświatowe w budżetach gmin. Istotnym czynnikiem w tej mierze są zwiększające się wydatki na płace nauczycieli zatrudnionych na podstawie Karty Nauczyciela. Wydatki na realizację zadań oświatowych sięgają w niektórych przypadkach połowy wysokości budżetów gminnych, co w oczywisty sposób rzutuje na możliwości realizacji przez gminy innych zadań, w tym inwestycji infrastrukturalnych ukierunkowanych na rozwój regionalny.

W kierowanych do mnie wystąpieniach władz samorządowych (m. in. powiatów radomszczańskiego, wrocławskiego, sejneńskiego, lubińskiego, ciechanowskiego), krytycznie odniesiono się do niektórych elementów składowych algorytmu, na podstawie którego dokonywany jest podział subwencji oświatowej, określonego w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej

dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2005 (Dz. U. Nr 286 poz. 2878). Wskazywano m. in. na zlikwidowanie preferencji dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na wsi i w miastach do 5 tys. mieszkańców (w 2004 r. waga dotycząca tej grupy uczniów wynosiła 0,20 - w rezultacie jej zniesienia np. wysokość subwencji dla powiatu radomszczańskiego zmniejszyła się o ok. 1 mln zł.). Zwrócono uwagę na brak standardów, na podstawie których można oprzeć kalkulację kosztów zadań oświatowych, odnoszących się m. in. do pożądanej liczby uczniów w oddziale oraz liczby obowiązkowych zajęć dla uczniów i wychowanków w poszczególnych typach i rodzajach szkół, a także zatrudnienia nauczycieli wynikającego z tych standardów.

Przedstawiciele samorządów powiatowych zwracali uwagę na nie uwzględnienie w subwencji konieczności poniesienia dodatkowych kosztów z tytułu wprowadzenia nowej matury oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. Organy prowadzące będą zobowiązane dofinansować ośrodki egzaminacyjne, tak aby spełniały one wymogi określone w standardach egzaminacyjnych. Podniesiono także problem naliczania kosztów prowadzenia szkolnictwa specjalnego. Wyrażono przekonanie, iż stosowane algorytmy nie gwarantują realizacji zadań w zakresie kształcenia, wychowania i opieki nad uczniami podlegającymi kształceniu specjalnemu, określone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu standardy w tym zakresie, nie mają przełożenia na wysokość subwencji przekazywanej samorządom na realizację zadań szkolnych i pozaszkolnych.

Zjawisko pogłębiania się trudności z finansowaniem zadań oświatowych, w sposób szczególny dotyka jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły w ośrodkach wiejskich, na terenach słabo zurbanizowanych, o małej gęstości zaludnienia. Dotyczy ono w istotnym stopniu tzw. terenów „popegeerowskich”. Zjawisko to w negatywny sposób rzutuje na warunki nauczania oraz jakość kształcenia, pod znakiem zapytania stawiając postulat dążenia do wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży z mniejszych miejscowości. Ogranicza ponadto, czy wręcz uniemożliwia pełnienie przez szkołę szczególnej roli ośrodka kultury i cywilizacji w społeczności lokalnej.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 14 poz. 147), zwracam się do Pana Ministra o ustosunkowanie się do zasygnalizowanych problemów oraz rozważenie możliwości zmian zasad podziału subwencji, dla lepszego uwzględnienia realnych potrzeb jednostek samorządu terytorialnego, związanych z realizacją zadań oświatowych, a także specyficznych warunków realizacji tych zadań.

/-/